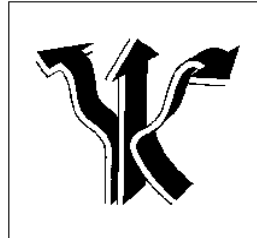


**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**



МАУП

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ»
(для бакалаврів)**

Київ 2016

Підготовлено доцентом кафедри соціології та соціальної роботи *Нельгою Т.О.*

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
(протокол № 1 від 31.08.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту соціальних наук і самоврядування Г.А. Алієва
(протокол № 1 від 30.08.2016 р.)

Нельга Т.О. Навчальна програма дисципліни „Соціологія виховання” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. – 11 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Соціологія виховання”, питання для самоконтролю, список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом
(МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У сучасному світі проблеми виховання набувають все більшої цінності. Суспільство, яке проголошує шлях до гуманізації, своєю головною цінністю визнає людину. Саме людина з її потребами та інтересами стає кінцевою метою як розвитку виробництва, так і вдосконалення соціальних інститутів. Виховання у цьому плані не є винятком: за останні роки зазнали зміни виховання як соціальний інститут.

Дисципліна «Соціологія виховання» спрямований на формування у студентів уявлень про сферу виховання, про її місце у житті суспільства, про завдання виховання у сучасних умовах.

Мета дисципліни «Соціологія виховання» – націлити майбутнього спеціаліста на аналіз запропонованого матеріалу для його подальшого теоретичного і практичного використання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є виховання як соціальний процес.

Основні **завдання** вивчення дисципліни «Соціологія виховання»:

- розглянути сутність виховання як соціального явища та його функції в системі соціального розвитку особистості;
- мати уявлення про концепції соціології виховання;
- проаналізувати особливості виховання як соціально-педагогічного феномену;
- розглянути виховання як чинника соціалізації особистості у соціальне середовище.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- теоретико-методологічні засади соціології виховання як наукової дисципліни;
- особливості виховання як соціального явища;
- концепції сучасного виховання як чинника соціалізації особистості;
- специфічність виховання як соціального інституту;

вміти:

- виявляти та аналізувати соціальні механізми виховання як соціального явища;
- діагностувати сучасні моделі соціалізації у конкретних соціальних ситуаціях;
- використовувати індивідуальну взаємодію «вихователя» з «вихованцем» як основи соціальної взаємодії;

- використовувати методи збору соціологічної інформації для діагностування та аналізу стану та значення виховання як соціального інституту у сучасному соціумі.

Міждисциплінарні зв'язки: дана дисципліна базується на знаннях з професійно-орієнтованих дисциплін «Загальна соціологія», «Соціологія молоді та освіти», «Технології соціальної роботи», «Правові засади соціальної роботи», «Правове регулювання соціального забезпечення», «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів».

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ
„СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ”**

№ з/п	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні засади соціології виховання	
<i>Тема 1</i>	Теоретичні засади соціології виховання як наукової дисципліни
<i>Тема 2</i>	Виховання як соціальне явище
<i>Тема 3</i>	Завдання сучасного виховання
<i>Тема 4</i>	Концепції сучасного виховання
Змістовий модуль 2. Виховання як соціально-педагогічний феномен	
<i>Тема 5</i>	Соціальні механізми виховання та формування поведінки людини
<i>Тема 6</i>	Індивідуальна взаємодія вихователя з вихованцем як основа соціального впливу
<i>Тема 7</i>	Соціалізація та виховання як основа соціального впливу
<i>Тема 8</i>	Сучасні моделі соціалізації
<i>Тема 9</i>	Виховання як соціальний інститут
<i>Тема 10</i>	Сімейне виховання
<i>Тема 11</i>	Соціологічні дослідження у сфері освіти та виховання
Разом годин: 90	

**ЗМІСТ
ДИСЦИПЛІНИ
„СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ”**

*Змістовий модуль 1.
Теоретичні та методичні засади соціології виховання*

Тема 1. Теоретичні засади соціології виховання як наукової дисципліни.

Об'єкт і предмет соціології виховання. Місце соціології виховання у структурі соціологічних дисциплін. Генеза розвитку соціології виховання. Функції та методи соціології виховання.

Література: [5;6;8;13;16;17;20]

Тема 2. Виховання як соціальне явище.

Соціальний феномен виховання. Соціальні характеристики виховання. Сучасні підходи до виховання.

Література: [4-6;11;13;16-19]

Тема 3. Завдання сучасного виховання.

Мета виховання. Завдання та характеристика основних напрямів сучасного виховання. Суперечності сучасного виховання.

Література: [7;11;13;16]

Тема 4. Концепції сучасного виховання.

Виховання як соціально-педагогічний процес. Закономірності та принципи виховання. Сучасні концепції виховання.

Література: [4;6;13;16;17]

Змістовий модуль 2.

Виховання як соціально-педагогічний феномен

Тема 5. Соціальні механізми виховання та формування поведінки людини.

Соціальна поведінка особистості та фактори її формування. Сутність соціальних взаємин у вихованні та їх класифікація. Системність умов виховання як основа його результативності.

Література: [3;4;8;9;13;16;17;19]

Тема 6. Індивідуальна взаємодія вихователя з вихованцем як основа соціального впливу.

Методи і прийоми виховання як основа соціально-педагогічної взаємодії. Етичні вимоги до вихователя щодо побудови соціальної взаємодії з вихованцем. Характеристика прийомів індивідуальної взаємодії.

Література: [4;5;8;11;13;17]

Тема 7. Соціалізація та виховання як основа соціального впливу.

Виникнення і розвиток наукових поглядів на сутність соціалізації людини: аналіз зарубіжної соціологічної думки. Погляди вітчизняних соціологів на виникнення та розвиток соціалізації.

Література: [1;2;10;14;15]

Тема 8. Сучасні моделі соціалізації.

Соціалізація особистості як процес інтеграції індивіда у суспільство. Основні моделі соціалізації. Модель особистого контролю. Модель „міжособистісного спілкування” (Ч.Кулі, Дж. Мід). Когнітивна модель соціалізації (Ж.Піаже, Л.Кольберг, А.Маслоу). Еволюційна модель соціалізації Е.Еріксона та її етапи. Соціалізація дітей та дорослих: порівняльний аналіз. Вплив природного та соціального середовища на соціалізацію особистості. Агенти та інститути соціалізації (школа, сім'я, групи одноліток, засоби масової інформації).

Література: [1;2;10;14;15]

Тема 9. Виховання як соціальний інститут.

Визначення предмету соціології виховання. Поняття виховання та його роль у житті суспільства. Значення виховання для забезпечення цілісності суспільства і соціалізації особистості. Цілеспрямований та нецілеспрямований виховний вплив на особистість. Основні особливості виховання. Порівняння освітнього та виховного впливу на особистість. Поняття авторитарного та гуманістичного виховання. Основні принципи виховання: принцип зв'язку виховання з життям, принцип гуманності, принцип комплексного підходу, принцип послідовності, принцип конкретності. Функції виховання: формуюча, світоглядна, компенсуюча, коректуюча, функція соціального контролю, практична функція.

Література: [1;2;10;14;15]

Тема 10. Сімейне виховання.

Сім'я як середовище первинної соціалізації людини. Виховна функція сім'ї. Соціальні та педагогічні проблеми сімейного виховання. Національне виховання у сім'ї в країнах Заходу та в Україні. Роль сімейного спілкування у вихованні особистості. Виховний потенціал сімейного дозвілля. Основні види сімейного дозвілля.

Література: [1;2;10;14;15]

Тема 11. Соціологічні дослідження у сфері освіти та виховання.

Характеристика основних методів збору соціологічної інформації та можливість їх застосування при дослідженні проблем у сфері освіти та виховання. Опитування та його види (анкетування, інтерв'ю, фокус-групові інтерв'ю, телефонне опитування, поштове, пресове та експертне опитування). Аналіз документів та спостереження, їх види. Соціометричне опитування як метод дослідження навчальних колективів.

Література: [6;13;16;17]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Соціалізація особистості як процес інтеграції індивіда у суспільство.
2. Виникнення і розвиток наукових поглядів на сутність соціалізації людини: аналіз зарубіжної соціологічної думки.
3. Погляди вітчизняних соціологів на виникнення та розвиток соціалізації.
4. Основні моделі соціалізації.
5. Модель особистого контролю.
6. Модель „міжособистісного спілкування” (Ч.Кулі, Дж. Мід).
7. Когнітивна модель соціалізації (Ж.Піаже, Л.Кольберг, А.Маслоу).
8. Еволюційна модель соціалізації Е.Еріксона та її етапи.
9. Соціалізація дітей та дорослих: порівняльний аналіз.
10. Вплив природного та соціального середовища на соціалізацію особистості.
11. Агенти та інститути соціалізації (школа, сім'я, групи одноліток, засоби масової інформації).
12. Значення виховання для забезпечення цілісності суспільства і соціалізації особистості.
13. Цілеспрямований та нецілеспрямований виховний вплив на особистість.
14. Основні особливості виховання.
15. Поняття авторитарного та гуманістичного виховання.
16. Основні принципи виховання: принцип зв'язку виховання з життям, принцип гуманності, принцип комплексного підходу, принцип послідовності, принцип конкретності.
17. Функції виховання: формуюча, світоглядна, компенсуюча, коректуюча, функція соціального контролю, практична функція.
18. Соціальний феномен виховання.
19. Сім'я як середовище первинної соціалізації людини.
20. Виховна функція сім'ї.
21. Соціальні та педагогічні проблеми сімейного виховання.
22. Національне виховання у сім'ї в країнах Заходу та в Україні.
23. Роль сімейного спілкування у вихованні особистості.
24. Виховний потенціал сімейного дозвілля.
25. Соціальна поведінка особистості та фактори її формування.
26. Сутність соціальних взаємин у вихованні та їх класифікація.
27. Системність умов виховання як основа його результативності.
28. Характеристика основних методів збору соціологічної інформації та можливість їх застосування при дослідженні проблем у сфері виховання.
29. Потенціал соціологічних методів збору та аналізу інформації щодо дослідження виховання як соціального інституту.
30. Соціометричне опитування як метод дослідження навчальних колективів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте об'єкт та предмет соціології виховання
2. Соціологічний погляд на проблему виховання.
3. Місце соціології виховання серед інших суспільних наук.
4. Роль виховання у житті суспільства.
5. Розкрийте генезу розвитку соціології виховання.
6. Охарактеризуйте функції та методи соціології виховання.
7. Значення виховання для соціалізації особистості.
8. Авторитарне та гуманістичне виховання: порівняльний аналіз.
9. Принципи виховання.
10. Охарактеризуйте соціальний феномен виховання.
11. Визначте соціальні характеристики виховання.
12. Охарактеризуйте виховання як соціально-педагогічний процес.
13. Охарактеризуйте сучасні концепції виховання.
14. Охарактеризуйте соціальну поведінку особистості та визначте фактори її формування.
15. Поняття соціалізації.
16. Соціалізація та соціальна адаптація: аналіз понять.
17. Етапи соціалізації особистості.
18. Основні моделі соціалізації.
19. Розкрийте сутність соціальних взаємин у вихованні та опишіть їх класифікацію.
20. Охарактеризуйте системність умов виховання як основу його результативності.
21. Охарактеризуйте методи і прийоми виховання як основу соціально-педагогічної взаємодії.
22. Визначте етичні вимоги до вихователя щодо побудови соціальної взаємодії з вихованцем.
23. Охарактеризуйте прийоми індивідуальної взаємодії.
24. Вплив сім'ї на соціалізацію особистості.
25. Вплив системи освіти на соціалізацію особистості.
26. Вплив природного середовища на соціалізацію особистості.
27. Основні методи збору соціологічної інформації.
28. Можливість використання соціологічних методів при дослідженні проблем виховання.
29. Соціалізація особистості як процес інтеграції індивіда у суспільство.
30. Виникнення і розвиток наукових поглядів на сутність соціалізації людини: аналіз зарубіжної соціологічної думки.
31. Погляди вітчизняних соціологів на виникнення та розвиток соціалізації.
32. Основні моделі соціалізації.
33. Модель особистого контролю.
34. Модель „міжособистісного спілкування” (Ч.Кулі, Дж. Мід).
35. Когнітивна модель соціалізації (Ж.Піаже, Л.Кольберг, А.Маслоу).
36. Еволюційна модель соціалізації Е.Еріксона та її етапи.

37. Соціалізація дітей та дорослих: порівняльний аналіз.
38. Вплив природного та соціального середовища на соціалізацію особистості.
39. Агенти та інститути соціалізації (школа, сім'я, групи одноліток, засоби масової інформації).
40. Значення виховання для забезпечення цілісності суспільства і соціалізації особистості.
41. Цілеспрямований та нецілеспрямований виховний вплив на особистість.
42. Основні особливості виховання.
43. Поняття авторитарного та гуманістичного виховання.
44. Основні принципи виховання: принцип зв'язку виховання з життям, принцип гуманності, принцип комплексного підходу, принцип послідовності, принцип конкретності.
45. Функції виховання: формуюча, світоглядна, компенсуюча, коректуюча, функція соціального контролю, практична функція.
46. Соціальний феномен виховання.
47. Сім'я як середовище первинної соціалізації людини.
48. Виховна функція сім'ї.
49. Соціальні та педагогічні проблеми сімейного виховання.
50. Національне виховання у сім'ї в країнах Заходу та в Україні.
51. Роль сімейного спілкування у вихованні особистості.
52. Виховний потенціал сімейного дозвілля.
53. Соціальна поведінка особистості та фактори її формування.
54. Сутність соціальних взаємин у вихованні та їх класифікація.
55. Системність умов виховання як основа його результативності.
56. Характеристика основних методів збору соціологічної інформації та можливість їх застосування при дослідженні проблем у сфері виховання.
57. Потенціал соціологічних методів збору та аналізу інформації щодо дослідження виховання як соціального інституту.
58. Сучасні соціологічні дослідження виховання як соціального процесу в Україні.
59. Опитування та його види (анкетування, інтерв'ю, фокус-групові інтерв'ю, телефонне опитування, поштове, пресове та експертне опитування)
60. Соціометричне опитування як метод дослідження навчальних колективів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Аза Л.А. Воспитание как философско-социологическая проблема. - К. Наукова думка, 2003.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-х книгах. – К.: Либідь, 2003.

3. Вишневецький О. Сучасне українське виховання: Педагогічні нариси. – Львів, 2006.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003.
5. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / РАН. М., Совершенство, 2008.
6. Головатий М.Ф. Навчи себе сам. - К., МАУП, 2002.
7. Грیشнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. - К.:Знання, 2001.
8. Добренков В.И., Кравченко А.И. Фундаментальная социология. В 15 т. Т.8: Социализация и образование. - М., 2005.
9. Зайцева І.В. Мотивація учіння студентів. - Ірпінь, 2000.
- 10.Ильчиков М.З., Смирнов Б.А. Социология воспитания. - М., 2006.
- 11.Клімова Г.П. Освіта і цивілізація. - Х.: Право, 2006.

Додаткова

- 12.Корсак К.В. Вища освіта і Болонський процес: навчальний посібник. - К. МАУП, 2007.
- 13.Кухтевич Т.Н. Социология воспитания: Учебное пособие. - М., 2009.
- 14.Лукашевич Н.П. Социология воспитания: Краткий курс лекций. - К.: МАУП, 1996.
- 15.Лукашевич Н.П. Соціалізація. Виховні механізми і технології: Навч. метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998.
- 16.Харчев А.Г. Социология воспитания. – М.: Изд-во МГУ, 2000.
- 17.Хоружа Л.Л. Соціологія виховання: навч.-метод.посіб. / Л.Л.Хоружа. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010.
- 18.Чернуха Н.М. Інтеграція виховних впливів суспільства в сучасному освітньому середовищі. Монографія. – Луганськ: Альма-матер, 2006.
- 19.Щербань П.М. Національне виховання в сім'ї. - К., 2000.